

สังคมไทย

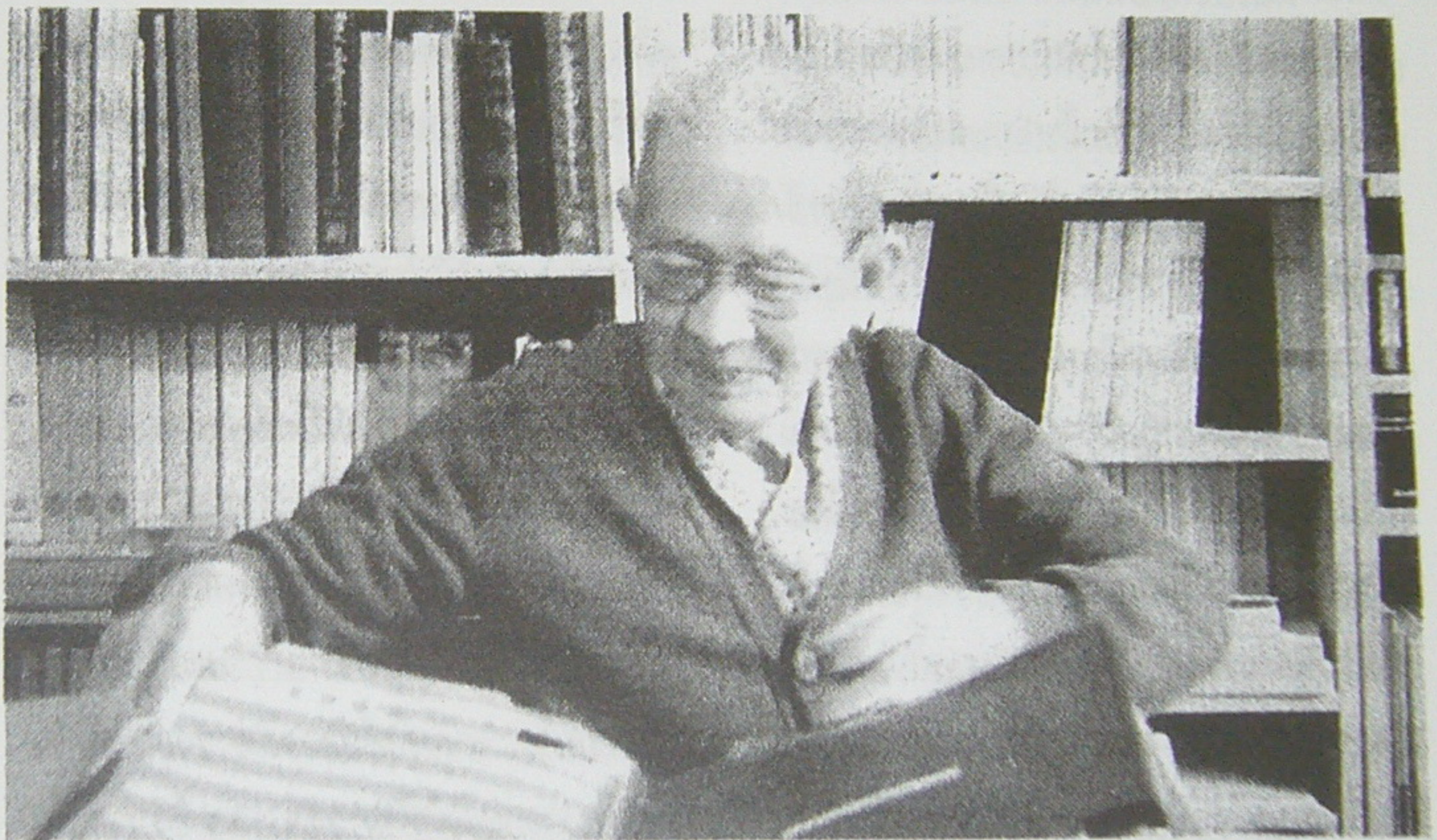
เลวร้ายลงเรื่อยๆ

ให้ผมปิดปากเงียบ อยู่อย่างผู้มีอันจะกิน

ถูกต้องหรือ

เราต้องยอมรับความจริงประการหนึ่งว่า สังคมไทยมีข้อแตกต่างระหว่างสังคมบ้านกับสังคมเมือง สังคมเมืองเป็นสังคมซึ่งต้องการแสดงอำนาจ ใช้วิธีกดขี่ข่มเหง รูปแบบโบราณเป็นแบบพราหมณ์ สังคมบ้านเป็นสังคมซึ่งรวมขอมกัน เป็นสังคมที่หลีกเลี่ยงความขัดแย้ง ในรอบร้อยปี สังคมไทยเปลี่ยนจากสภาพสังคมบ้านเป็นสังคมเมือง สังคมบ้านถูกทำลายเกือบหมด จะเห็นได้เลยว่าชาวนาไร้ที่นา กลายเป็นกรรมกร ลูกสาวต้องขายตัวเป็นโสเภณี ลูกเล็ก ๆ ต้องเป็นแรงงานทาส

เมื่อสังคมบ้านถูกทำลาย สังคมวัดก็ถูกทำลายไปด้วย เพราะสังคมวัดควบคู่กับสังคมบ้าน สังคมวัดเป็นแบบอย่างของสังคมบ้าน ให้เห็นว่าความผิดชอบชั่วดี ความดีงาม ความประสานสอดคล้องนั้นสำคัญ สังคมวัดตอนนี้ก็ถูกทำลายไปมาก เช่นเดียวกับป่าถูกทำลาย นี่เป็นพื้นฐานปัจจัยหลักของเมืองไทย ที่ชนชั้นปกครองไม่เข้าใจ

การมีคนที่ยพยายามเตือนให้เห็นสภาพของสังคม อาจารย์ปรีดี พนมยงค์ เป็นคนแรกที่อยู่เมืองไทยไม่ได้ในชุดนี้ ไม่ใช่อาจารย์ปรีดีคนเดียว คุณกุหลาบ สายประดิษฐ์ และใครอีกหลายคน คนที่เด่นในรุ่นนี้คืออาจารย์ปรีดี อาจารย์ปรีดีต้องการปรับสังคมเมืองให้เป็นสังคมบ้าน กล่าวคือ การที่ท่านใช้คำว่าประชาธิปไตย ประชาธิปไตยหมายความว่าต้องอยู่อย่างเสมอภาคเสมอไหล่เท่าเทียมกัน ก็ไม่ได้รับความ

สำเร็จ เพราะปัจจัยหลักคือทหารไม่ต้องการอันนี้ ทหารต้องการใช้วิธีการสังคมเมือง คือ วิธีกดขี่ข่มเหง ต้องมีคนจำนวนน้อยที่มีอำนาจมากกว่าคนจำนวนมาก ถ้าใครพูดเรื่องความยุติธรรมในสังคม ใครพูดเรื่องการอยู่กันอย่างเสมอภาคเสมอไหล่ ก็กล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ เป็นตัวเลวร้ายเรื่อยมาจนถึงอาจารย์ป๋วย ก็เป็นคนซึ่งเติบโตมาในสังคมบ้าน

คุณต้องเข้าใจนะว่า แถวเชียงใหม่
ก่อนเป็นสังคมบ้าน พยายามจะเอาวิธีสังคม
บ้าน ให้คนมีสันติ มีประชาธรรม และก็
ปรับปรุงตัวเองให้เข้ากับสังคมเมืองได้
อาจารย์ป่วยยอมใกล้เกลีย รับใช้เผด็จการ
สฤษดิ์ ถนอม ประภาส แต่ยังมีเหตุผลหลัก
การในความยุติธรรม หลักการในความเป็น
ผู้ซึ่งไม่ฉ้อฉล สุจริต อันนี้สังคมเมืองรับได้
แต่ไปทำทนายอำนาจไม่ได้ อาจารย์ป่วยถึง
แก่กาลอวสานอยู่เมืองไทยไม่ได้ด้วยจดหมาย
ของนายเข้ม เย็นยิ่ง เห็นได้ชัดว่าเขียน
ถึงคุณถนอม แต่เรียกผู้ใหญ่บ้านทำนุ
เปรียบเทียบกับกัน โดยที่อาจารย์ป่วยจะคิด
หรือไม่ก็ตาม แต่ในทางจิตใต้สำนึก คือ
เปรียบเทียบกับหมู่บ้าน สังคมไทยก็เหมือน
หมู่บ้านไทยเจริญเล็ก ๆ เพียงจดหมายฉบับ
นี้ฉบับเดียว อาจารย์ป่วยก็กลายเป็นคนเลว
ร้าย

ผมเองก็เป็นคนดำเนินตามรอยนี้
เพราะผมต้องการให้เห็นว่า สังคมเมืองที่
เป็นอยู่นี้ต้องเอาค่านิยมดั้งเดิมแห่งสังคมบ้าน
มาใช้ เพราะสังคมบ้านเป็นสังคมซึ่งอาจารย์
พุทธทาสบอกว่า เป็นธรรมิกสังคมนิยม
มีความเสมอภาคเสมอไหล่ มีความประสาน
สอดคล้องกัน เอื้อเพื่อเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

ขณะเดียวกันผมก็ไม่ได้ปฏิเสธสังคม
เมือง สังคมเมืองหมายความว่า คุณต้องมี
ความหลากหลาย มีการเปิดเผยวิพากษ์
วิจารณ์ ซึ่งในสังคมบ้านมักไม่ค่อยยอมรับ
อันนี้เป็นจุดอ่อนของสังคมบ้าน ผมเห็นว่าใน
สังคมไทย เรารับค่านิยมที่ผิด ในแง่หนึ่งเรา
ต้องการให้เป็นสังคมบ้าน คือไม่ยอมให้
มีการวิพากษ์วิจารณ์ หลีกเลี่ยงการกระทบ
กระทั่งกัน ขณะเดียวกัน เราเอาความรุนแรง
ของสังคมเมืองมาใช้ เช่น เปิดโอกาส
ให้อภิสิทธิ์ชนได้เปรียบมหาชน คุณไปดูซิ
แทบทุกโรงพยาบาล แทบทุกสถาบันการ
ศึกษา แทบทั้งนั้น ระบบราชการทั้งหมด
ถ้าเราไม่เปลี่ยนพื้นฐานตรงนี้ ช่องว่าง
ระหว่างคนรวยคนจนมีมากขึ้น เราจะทำลาย

ธรรมชาติมากขึ้น

ประเด็นเหล่านี้ชนชั้นปกครองไม่
เข้าใจ คิดอย่างเดียวว่าทำอะไรจึงจะ
รวยอย่างญี่ปุ่นรวยอย่างฝรั่ง ไม่เข้าใจว่า
การรวยแบบนี้ ชนชั้นปกครองเอง คนรวย
เองก็ไม่มีความสุข เพราะทั้งหมดนี้เป็นการ
ทำลายระบบธรรมชาติ ระบบธรรมชาติ
ทั้งหมดอยู่ได้เพราะระบบของสังคมบ้าน
สังคมบ้านอยู่ง่าย ๆ กินง่าย ๆ เคารพธรรม
ชาติ เคารพเกื้อกูลซึ่งกันและกัน แต่ข้อ
อ่อนของสังคมบ้านก็คือหลีกเลี่ยงการกระทบ
กระทั่ง สังคมบ้านในสมัยใหม่จะต้องมีการ
ยอมรับการกระทบกระทั่ง แต่ต้องเป็น
ไปโดยสันติวิธี ไม่ใช่อ้างกฎหมายเป็นใหญ่
ตัวกฎหมายไม่ยุติธรรมต้องแก้กฎหมายให้
ยุติธรรม

ผมพูดเสมอเลยว่า กฎหมายหมิ่น
พระบรมเดชานุภาพนั้น เป็นการทำร้าย
ทั้งสังคมบ้านและสังคมเมือง การทำลาย
สถาบันพระมหากษัตริย์ในระยะยาว ต้อง
แก้ไข แต่คนจะไม่กล้าแก้ไข เพราะ
ลักษณะของสังคมบ้านกลัวกฎกลัวระเบียบ
แต่ระเบียบนั้นไม่ประพฤติปฏิบัติตามนะครับ
หลีกเลี่ยง โกง ฉ้อฉล การเกณฑ์ทหาร ดิด
สินบนได้ก็ติด แต่ไม่มีใครพูดหรือว่า กฎ
หมายเกณฑ์ทหารนั้นไม่ยุติธรรม ประเด็น
พื้นฐานอยู่ตรงนี้ อย่างที่ผมถูกคดีมาเรื่อย ๆ
เพราะพระเจ้าอยู่หัวท่านเป็นประมุขของ
สังคมเมือง สังคมเมืองจะดำรงอยู่ได้ก็ต้อง
มีการเปิดเผยให้มีการวิพากษ์วิจารณ์ ก็
เอามาตรการสังคมบ้านมาตัดสิน วิพากษ์
วิจารณ์ไม่ได้ เมืองไทยประเด็นหลักมันอยู่
ตรงนี้ เราไม่รู้ว่าเราอยู่ในสังคมบ้านหรือ
สังคมเมือง

กรุงเทพฯเวลานี้ที่มันสับสนวุ่นวาย
มาก เพราะนี่กว่ากรุงเทพฯเป็นสังคมบ้าน
ไม่ตัดสินแก้ไขปัญหาพื้นฐาน เพราะเชื่อว่า
ปัญหาทุกอย่างจะแก้ไขด้วยตัวของมันเองได้
เพราะสังคมบ้านอยู่โดยหลีกเลี่ยงการกระทบ
กระทั่ง อาศัยความสอดคล้องกลมกลืน

มันก็แก้ปัญหามันเองได้ แต่สังคมกรุง
เทพมันไม่ได้เป็นสังคมบ้านอีกแล้ว เมื่อ
ก่อนมันเป็นบางรัก บางลำพู บ้านทั้งนั้น
ตอนนี้เป็นเมือง ไม่มีใครแก้ไขปัญหามล
ภาวะก็เลวร้ายมากขึ้น สลัมมากขึ้น
ปัญหาพัฒนาพงศ์ ปัญหาเอดส์

คุณจำลองเป็นคนน่ารัก แต่เป็นคนน่า
รักแบบสังคมบ้าน คุณจำลองเป็นผู้ว่ากทม.
อยู่ 6 ปี ทำไมแก้ไขปัญหาหลัก เพราะ
การแก้ปัญหาลึกคุณต้องกระทบกระทั่ง
กับผู้ที่มีอำนาจ ผู้ที่มีอิทธิพลและผลประโยชน์
คุณต้องออกกฎหมายเกณฑ์บางอย่างที่
กทม.มีอำนาจ เช่น ห้ามสร้างตึกสูงขนาด
นั้น การสร้างอาคารแต่ละครั้งต้องมีพื้นที่
เพื่อปลูกต้นไม้ เป็นปอดของชาวกรุง
หลายอย่างมันทำได้ แต่ไม่มีใครชอบ เขา
จะเห็นผลในระยะยาว วิธีอย่างนี้ชาวบ้าน
ไม่ชอบทำ แต่สังคมกรุงต้องทำ ไม่เช่นนั้น
ทุกอย่างจะเสื่อมลงไป เพราะไม่มีใคร
กล้าตีประเด็นนี้ ต้องเข้าใจว่า อาจารย์
ปรีดี อาจารย์ป่วย ก็เป็นคนธรรมดา
สามัญคนหนึ่ง แม้ว่าท่านจะสูงส่งดังผม
กว่าผม ก็เป็นคนธรรมดาคนหนึ่ง ไม่ใช่วี
บุรุษอะไรทั้งนั้น ถ้าเราเข้าใจอย่างนี้ คน
อย่างผมก็อยู่ได้ในสังคมไทยอย่างอาจารย์
ปรีดี อาจารย์ป่วยก็อยู่ได้ พอเราไม่เข้าใจ
ประเด็นนี้ ก็กลายเป็นว่าพวกนี้เป็นตัวเลว
ร้ายมาทำลาย เพราะเราไม่ยอมรับความจริง
บางอย่าง เหมือนหญ้าปากคอกที่เรามองข้าม
เป็นเส้นผมบังภูเขา

สำหรับผม การที่ถูกกลั่นแกล้งทาง
การเมือง อันนี้เป็นเรื่องธรรมดา เรื่อง
ของกฎหมายก็ดี การเมืองก็ดี มันมาจาก
พื้นฐานทางคุณค่า ค่านิยม ถ้าเราจับประ
เด็นนี้ไม่ได้ เราก็จะสับสน ยกตัวอย่าง
ทำไมคุณบรรหารถึงได้รับเลือกตั้งเป็นที่
หนึ่งมาตลอด เพราะคุณบรรหารแก้ที่
นิยมที่สังคมบ้านเปลี่ยนเป็นสังคมเมือง
แล้วเรารู้เลยว่าวิธีอย่างนี้ ๆ แกะจะได้รับเลือก
ตั้งตลอดเวลา คุณค่าที่มันสับสน จะมีผล

แต่สังคมกรุง
อีกแล้ว เมื่อ
บ้านทั้งนั้น
ปัญหา มล-
ลัมมากขึ้น

แต่เป็นคนน่า
ผู้ว่าทม.
ลัก เพราะ
บกระทั้ง
ผลประ-
างอย่างที
สูงขนาด
ต้องมีพื้น
ชาวกรุง
อบ เขา
ชาวบ้าน
ไม่เช่น
ไม่มีใคร
อาจารย์
รรมดา
ดิงาม
ใช้วีร
นี้ คน
จารย์

ข้าใจ
เวลา
จริง
อัน

ก
ง

ก
ง

สองประเภท ประเภทหนึ่ง ที่เห็นว่ามัน
ผิด ต้องแก้ไขอันนี้ อีกประเภทหนึ่งเห็นว่า
มันผิด แล้วฉันจะฉวยผลประโยชน์จากตรงนี้
ปัญหาของผู้พิพากษาเช่นเดียวกันอยู่ตรงนี้
คือเราเอาคุณค่าที่สับสนมาใช้ประโยชน์
เพื่อพวก ตำรวจ อัยการ ศาล การเลือกตั้ง
ผู้แทนมันมาจากพื้นฐานคุณค่าที่สับสน ไขว้
เขววนเร เพราะฉะนั้นจึงมีการเอาความ
ไขว้เขว สับสน ววนเรนี้มาเป็นเครื่องมือ
ประหัตประหารอีกฝ่ายหนึ่งได้เช่นเดียวกับ
คุณสุจินดา คุณต๋วย คุณเต๋ เขาก็ออก
กฎหมายเพื่อผลประโยชน์ของเขาได้สบาย ๆ
เพราะเขารู้เลยว่าจุดอ่อนของระบบอยู่ตรง
ไหน คนที่ค้าฝิ่นเอโรอื่นก็ได้ดิบได้ดีเป็นแถว
เรื่อยมาถึงสื่อสารมวลชน คุณทำหนังสือ
พิมพ์คุณก็ร่ำรวยมหาศาล เพราะคุณรู้
อะไรหลายอย่างที่คนอื่นไม่รู้ คุณก็ไปค้า
ที่ดิน ไปค้าขายโน่นค้าขายนี่ คุณไม่เห็นหรือ
ว่าสิ่งต่าง ๆ นี่มันผิด คุณไปแก่งที่ดิน ถ้า
กำไร คุณไม่เห็นว่ามันบาปตรงไหน คุณ
เอาที่ที่ควรจะทำนาไปทำสนามกอล์ฟ คุณ
ไม่เห็นมันผิดตรงไหน สิ่งเหล่านี้คนไทย
ต้องมาตีค่านิยมขึ้นพื้นฐาน มันเรื่องของ
ศีลนั่นเอง

ที่นี่ ศीलถ้าเราถือตามรูปแบบ เอ๊ย
อ้าวไม่ได้ฆ่าใครนี่หว่า ไม่ได้ฆ่าสัตว์ ยุง
ไม่ได้ตบ อ้าวไม่ได้ขโมยใคร ที่นี่มันไม่ใช่
เรื่องฆ่าสัตว์หรือตบยุง ศीलข้อที่หนึ่งมันอยู่
ที่ว่าคุณเอารัดเอาเปรียบชีวิตคนอื่นหรือเปล่า
คุณเอารัดเอาเปรียบการครองชีวิตและการ
หากินของผู้อื่นหรือเปล่า ข้อที่สามไม่ใช่
เรื่องของเพศอย่างเดียว คุณเอาเปรียบพวก
ที่อ่อนแอกว่าหรือเปล่า สิ่งที่เรารักเราหวง-
แหนที่สุดหรือเปล่า ข้อที่สี่ก็ไม่ใช่เรื่อง
การโกหกอย่างเดียว การโฆษณาชวน
เชื่อทั้งหมด ในทางการเมืองก็ดี การค้าก็
ดี ก็ผิดศีลทั้งหมด ประเด็นเหล่านี้สังคมไทย
ไม่พูดถึงกันเลย ถ้าไม่พูดประเด็นหลัก สิ่ง
ที่เราทำก็ทำแค่ฉาบฉวยผิวเผิน พิธีกรรมก็
มีความสำคัญ ไสยศาสตร์ก็มีความสำคัญ

คนก็เลยเชื่อในสิ่งที่ไม่น่าเป็นไปได้ สิ่ง
เหล่านี้ไม่ใช่ไม่มีความหมาย แต่เป็นความ
หมายรอง เราเอาความหมายรองมาเป็น
ความหมายหลัก

ยกตัวอย่าง นักเรียนกฎหมายท่อง
เฉพาะคำพิพากษาศาลฎีกา ซึ่งไม่ใช่ไม่มี
ความหมาย แต่ไม่ใช่ความหมายหลัก
เพราะคำพิพากษาศาลฎีกาหลายต่อหลายเรื่อง
ไม่ได้มุ่งที่ความยุติธรรม มุ่งที่ตัวบท ไม่ได้
มุ่งที่แก่น ที่สาระ เรื่องนี้พระเจ้าอยู่หัวท่าน
ทรงรับสั่งไว้หลายครั้งแล้ว เดือนแล้ว ทุก
คนก็จงรักภักดี แต่เวลามันทำ ไม่เห็นทำตาม
เลย กระแสพระราชโอรส พระบรมรา-
โชบาท เพราะเวลามันขัดผลประโยชน์ของ
เขาแล้ว เขาไม่คำนึงถึง คุณเอารูปแบบพิธี
กรรมมาใช้เพื่อผลประโยชน์ของคุณ แต่คุณ
ไม่ได้เคารพในเนื้อหาสาระ เห็นสิ่งที่เป็น
ปลีกกระพี้สำคัญ คนไทยดูกันที่เครื่องแต่งตัว
ที่วิธีกินอยู่ ดูวิธีใครมีบ้านอย่างไร อันนี้
อันตรายมาก ที่พวกฝรั่งเรียกว่ายัปปี กำลัง
มีอิทธิพลขึ้นมา พวกเศรษฐีสมัยใหม่มีบ้าน
คนละสองหลังสามหลัง แล้วคุณอ้างเป็น
พุทธศาสนิกได้อย่างไร เจ้าชายสิทธัตถะ
หนีออกมาจากปราสาทสามหลัง ถ้าเรา
จะถือเนื้อหาความเป็นพุทธศาสนา ต้องที่เนื้อ
หาไม่ใช่ที่รูปแบบ ประเด็นอยู่ตรงนี้ ถ้าเมือง
ไทยติดที่รูปแบบ รูปแบบจะรัดตัวเราให้
ตายไปเรื่อย ๆ

จริง ๆ แล้ว มันไม่ใช่เฉพาะสังคมไทย
แต่เป็นทุกสังคม ผมเคยอ้างถึงคำของออส-
การ์ ไวลด์ เคยติดคุกกข้อหาเสพกามในคน
พวกเดียวกัน ซึ่งขณะนั้นอังกฤษถือเป็น
เรื่องใหญ่ ออกจากคุกสังคมก็รับไม่ได้
ออสการ์ ไวลด์ ไปตายที่ฝรั่งเศส ออสการ์
ไวลด์ เคยพูดไว้ว่า สังคมทุกสังคมยอมรับ
ฆาตกร คนหน้าไหว้หลังหลอก คนซึ่งทำอัน-
ตรายสังคม แต่ทุกสังคมไม่ยอมรับคนที่
พูดความจริง คนที่เตือนสติคนในสังคม
ยอร์จ ออร์เวลล์ เป็นวัณโรคตาย 1984
หนังสือเรื่อง ANIMAL FARM เอามา

ผมกำลังเขียนช่วงหลังแห่ง
ชีวิตในไดอารี่ผม ถูกขู่ ถูก
คุกคามตลอดเวลา คำถามของ
ผมคือ สังคมไทยตั้งแต่ยุคผมเกิด
จนอายุ 60 มันเลวร้ายลงเรื่อย ๆ
ร้ายแรงมากขึ้น ในสถานะอย่าง
นี้ ให้ผมปิดปากเงียบ หรืออยู่
อย่างสบายในฐานะผู้มีอันจะกิน
มันถูกต้องหรือ

ใช้เป็นเครื่องมือต่อต้านคอมมิวนิสต์เท่านั้น
แต่เนื้อหาสาระที่แท้มันมีมากกว่านั้น เขา
ชี้ให้เห็นเลยว่า สังคมอังกฤษเป็นสังคมซึ่ง
หน้าไหว้หลังหลอกอย่างไรบ้าง เอาเปรียบ
คนยากคนจนอย่างไรบ้าง เราส่งคนไป
เรียนอังกฤษ ไปเรียนวิธีอันเลวร้ายมาโดย
ไม่รู้ตัว ไปเรียนที่อเมริกา ก็เรียนวิธีเลว
ร้ายมา เช่น อังกฤษเอาเปรียบคนทั้งโลก
เรากำลังเอาเปรียบประเทศอินโดจีน เอา
เปรียบเพื่อนบ้าน เป็นวิธีซึ่งคนทำ ไม่ล้า
ลึงลงไปหัวใจของตนเอง อันนี้น่าเป็นห่วง

เรื่องของคนอย่างพวกผมจึงเป็นเรื่อง
ธรรมดา ขึ้นอยู่กับว่าอยากอยู่สบาย ๆ
หรือไปขัดขืนเขา ท่านสิทธิพรอยู่ในคุก
11 ปี อาจารย์ปรีดีอยู่ต่างประเทศตั้ง 30
กว่าปี อาจารย์ป่วย 15-16 ปีเข้าไปแล้ว
ผมเนืออยู่มาปีกว่า ๆ ปัญหาอยู่ที่ว่าการปลุก
มโนสำนึกของผู้คนในระยะสั้นระยะใกล้อาจ
ไม่ได้ผล ระยะยาวอาจได้ผล ถ้าคุณหวัง
ผลสำเร็จระยะสั้น ระยะยาวอาจเลวร้าย
ยกตัวอย่างเมาเซตุง หวังผลสำเร็จระยะสั้น
แล้วเป็นอย่างไร คนตายไปเท่าไร เวลานี้
เป็นอย่างไร

แต่พวกเราที่ปลุกมโนสำนึกของคน

นั้น เราไม่มีอะไร เราไม่มีกองทัพ ไม่มีอาวุธ มีแต่ปากกา มีแต่คำพูด คนส่วนมากเขายังคิดว่าเราบ้า เหลวไหล อวดดี อยากดัง ก็ไม่เป็นไร แต่มีบางคนคิดว่าสิ่งที่พวกนี้พูดมีเนื้อหาสาระ คนที่ฟังแล้วเข้าใจมันมีจำนวนน้อย แต่ตลอดเวลา มันจะเริ่มที่คนจำนวนน้อย ผมพูดแล้วคนก็จะหมั่นใส่พระพุทธรูปเจ้าทรงประกาศพระธรรมเทศนา ที่มีปัญจวัคคีย์เพียง 5 รูป ก็เป็นขบวนการที่ยิ่งใหญ่ได้ ผมนี่เดินตามรอยพระพุทธบาท ถ้าคนไม่เข้าใจ เข้าใจว่าพระพุทธเจ้าเป็นสัญลักษณ์ของเครื่องรางของศักดิ์สิทธิ์ พระพุทธเจ้าท่านปลุกมนต์ในสำนักครั้งแรกให้เห็นว่าคนเรานี้เท่าเทียมกัน ต้องเป็นญาติพี่น้องกัน คนนี้ต้องเสมอกัน คนทุกคนมีสมรรถนะที่จะไปถึงที่สุดแห่งความรู้ ที่สุดแห่งความทุกข์ได้ ถ้าเราเดินตามรอยพระพุทธบาทกันแล้ว ก็จะก่อให้เกิดสัจภาวะขึ้นบ้าง ถึงแม้จะมีอะไรปิดบังกันอยู่แต่ปิดไม่ได้นาน

มันอยู่ที่สังคมนั้น เมื่อกลายสภาพจากสังคมบ้านเป็นสังคมเมืองแล้ว สังคมบ้านหรือชนชั้นนำในสังคมบ้านนั้น เห็นว่าสังคมจะต้องเปลี่ยนแปลงปรับปรุง และเห็นว่าคนที่มาพูดให้เปลี่ยนแปลงปรับปรุงจำเป็น เขาก็ยอมรับคนเหล่านั้น บางทีไม่ใช่ยอมรับ ใช้วิธีซื้อเข้ามาในระบบเลย อย่าง เคน เป็นนักคิดนักเขียนที่สำคัญแต่เก่งทางด้านเศรษฐศาสตร์ ก็ดึงเข้ามาอยู่ในรัฐบาลเลย หรือ เว็บ ซึ่งเป็นนักคิดนักเขียนที่สำคัญทางด้านสังคมนิยม เมื่อตั้งพรรคเลเบอร์ขึ้นมา ก็ดึงเข้ามาอยู่ชนชั้นปกครอง พรรคกรรมกรก็เลยเป็นของชนชั้นกลางไป กรรมกรอังกฤษที่ควรจะช่วยมือกับกรรมกรทั่วโลกเพื่อสร้างความเท่าเทียมกัน ก็กลายเป็นเพื่อความอยู่กินดีของตนเอง กระบวนการสังคมนิยมมันพังลง เพราะเหตุนี้ ปัญหาที่ว่าพวกนักคิดนักเขียนไปเดือนคนเข้าแล้วถูกซื้อเอาไป มันก็หมดความหมาย

หรือบางทีเขาก็ปล่อยให้พูดไป ไม่มีใครสนใจ หรืออย่างสหภาพโซเวียต นักเขียนก็อยู่ไม่ได้ ถูกจับถูกขังคุกเยอะแยะ หรืออย่างสังคมไทยที่อ้างว่าเป็นประชาธิปไตย ก็คือการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงชั้นพื้นฐาน สังคมไทยกลัวตรงนี้ ญี่ปุ่นก็กลัวตรงนี้ อเมริกาก็กลัวตรงนี้ แต่วิธีกลัวคนละอย่าง อังกฤษก็ปล่อยให้พูดไป คนที่พูดจริงจังก็มีน้อย เพราะเนื้อหาของสังคมนั้นให้คนคิดเพื่อจะอยู่รอด ก็ต้องอยู่ในระบบขายตัว เป็นลูกจ้าง เป็นราชการ คนจำนวนน้อยเท่านั้นเองที่จะปฏิเสธสิ่งเหล่านี้ และคนจำนวนน้อยนี้ไม่ว่าอยู่สังคมไหนก็ลำบาก นักคิดนักเขียนจำนวนมาก ถ้าต้องการเป็นตัวของตัวเองก็ลำบาก ทั้งนั้น อย่างเสกสรรค์ ประเสริฐกุล ก็ลำบาก สอนมหาวิทยาลัยก็สอนไม่ได้ ออกมาเขียนนสพ.ก็แสวงสิ่งที่เขาต้องการเขียนจริง ๆ ลำบาก ผมยกตัวอย่างเพียงคนเดียว ส่วนนักวิชาการที่มุ่งความยุติธรรมในสังคม กับนักวิชาการที่มุ่งเฉพาะวิชาการของตนเอง ไม่ได้แปลว่าใครดีกว่าอีกคนหนึ่ง นักวิชาการบางคนเขาไม่สนใจปัญหาสังคม ไม่ใช่ว่าเขาไม่มีคุณค่า เขามีคุณค่า เขาทำเรื่องประวัติศาสตร์ เรื่องโบราณคดีอะไรก็แล้วแต่ บางคนก็กล่าวหานักวิชาการพวกนี้มักสยบยอมต่อสังคมกับสถานะเดิม ถ้าคุณมีจุดยืนทางจริยธรรม ทำลายสถานะเดิมที่ไม่ยุติธรรม พวกนักวิชาการเหล่านี้ลำบาก ปัญหาอยู่ที่ว่าคุณทำลายขนาดไหน

อย่างชัยวัฒน์ สถาอานันท์ พยายามมุ่งสันติวิธี พยายามไม่ใช่ความรุนแรง พยายามทำกับระบบ มันก็จะไปได้ระยะหนึ่ง อาจารย์ประเวศ วะสี อาจารย์โคทม อารียา อยู่ในระบบ แต่เห็นว่าระบบไม่ทำงาน ก็พยายามทำนอกระบบ ทำนอกระบบแล้วต้องใช้วิธีไม้นวม ก็จะมีผลในสถานะหนึ่ง สถานะนั้นจะอยู่ได้ก็ต้องยอมยอมกับระบบพอสมควร ถ้าไม่สยบยอมก็

อยู่ไม่ได้ อย่างอาจารย์ป่วยพยายามสยบยอมกับระบบมาก แต่ว่าบางอย่างเขาเห็นว่ามันเป็นการทำลายมากเกินไป ก็รับแกล้มไม่ได้ อีกอย่างคนที่ทำอะไรเพื่อแก้ความยุติธรรมทางสังคม หลายต่อหลายคนเขาจะไม่เข้าใจ พูดกันอย่างไม่เกรงใจ หลายคนอิจฉา รุ่นเดียวกับอาจารย์ป่วยอีกเขาเยอะแยะ หลายคนที่เป็นเพื่อนอาจารย์ป่วย บอกผมว่าป่วยอยากดัง ป่วยเป็นอะไรอย่างนี้ ซึ่งธรรมดา

ตอนนี้ ผมกำลังเขียนช่วงหลังแห่งชีวิต ในไดอารี่ผม ถูกขู่ ถูกคุกคามตลอดเวลา คำถามของผมคือ สังคมไทยตั้งแต่ยุคผมเกิดจนอายุ 60 มันเลวร้ายลงเรื่อยๆ ร้ายแรงมากขึ้น ในสถานะอย่างนี้ ให้ผมปิดปากเงียบ หรืออยู่อย่างสบายในฐานะผู้มีอันจะกินมันถูกต้องหรือ คือ หมายถึงความเป็นปกติแบบนี้มันเป็นศีล หรือแบบอย่างมีมาก แม้ไม่ใช่อาจารย์ปรีดี อาจารย์ป่วย แบบอย่างผมพูดตลอดเวลาคือท่านสิทธิพร ท่านพระชนม์ 80 กว่า ก่อนจะสิ้นรับสั่งงานกับผมตลอดเวลา เป็นหัวหน้า ถ้าชานาไม่ได้ยุติกันดี ลูกชานาไม่ฉลาด ถูกพวกที่ไม่ใช่ชานาเอาเปรียบ ไม่มีอนาคตในบ้านเมือง ต่อไปเราต้องสั่งข้าวเข้ามากินจากต่างประเทศ คนอย่างนี้ต่างหากที่เราต้องสืบเชื้อสายต่อไป

สำหรับการกลับประเทศ
ไทยของผม ผมยังไม่พร้อมที่
จะพูดต่อหน้ามหาชน พูดไป
สองไพเบี้ย พร้อมไม่พร้อม
ขึ้นกับปัจจัยหลายอย่าง ขึ้นอยู่
กับกระบวนการยุติธรรม ขึ้น
อยู่กับความมั่นคงของสภาพ
สังคม ขึ้นอยู่กับทหารยังมี
บทบาทปักใจอยู่เบื้องหลังขนาด
ไหนด้วย สังคมไทยยังคงเป็น
สังคมบ้านที่เอาหลักเอาประเพณี
ของสังคมให้อยู่เหนือการเมตตา
ขนาดไหนอย่างไร